

Andrzej Łuczyszyn

Wyższa Szkoła Zarządzania i Finansów we Wrocławiu

INNOWACYJNOŚĆ W PRZESTRZENI LOKALNEJ – PODSTAWOWE KIERUNKI

Streszczenie: Innowacja jest terminem kojarzonym nie tylko z wyspecjalizowaną myślą techniczną, ale także z wysokimi technologiami w sferze produkcji. Zakres tego pojęcia, a zarazem wszechstronność, powoduje, że innowacje definiują ekonomiści, badacze zajmujący się naukami zarówno ścisłymi, jak i społecznymi. Oprócz innowacji technicznych wyróżnia się innowacje o charakterze organizacyjnym, kulturowym, marketingowym, psychologicznym. W skali lokalnej innowacje mają szczególne znaczenie, ponieważ są warunkiem koniecznym ustanowienia przewagi w skali mikro, regionalnej i krajowej, szczególnie w procesie integracji ze strukturami UE, gdzie polityka innowacyjna jest bardzo istotna.

Współczesna gospodarka określana jest mianem gospodarki opartej na wiedzy (*knowledge-based economy*), w której jednym z istotniejszych zjawisk decydującym o sukcesie stała się innowacyjność, będąca obecnie kluczowym czynnikiem konkurencyjności.

Innowacyjność jeszcze do niedawna postrzegana była na polskim gruncie głównie w obszarze gospodarczym oraz naukowym i wiązano ją z jednej strony z wyspecjalizowaną myślą techniczną, z drugiej – z wysokimi technologiami w sferze produkcji. Aktualnie jest terminem często pojawiającym się w różnego rodzaju opracowaniach naukowych oraz w praktyce gospodarczej. Różnorodność ujęć powoduje, że jest to kategoria definiowana intuicyjnie, bowiem w praktyce nie wypracowano jednej, powszechnie obowiązującej definicji tego zjawiska. Mimo to uważa się ją za determinantę rozwoju przedsiębiorstw i całych państw w wymiarze gospodarczo-społecznym.

Zakres tego pojęcia, a zarazem wszechstronność, powoduje, że innowacje definiują ekonomiści, badacze zajmujący się naukami zarówno ścisłymi, jak i społecznymi. Oprócz innowacji technicznych wyróżnia się innowacje o charakterze organizacyjnym, kulturowym, marketingowym, psychologicznym [Janasz, Kozioł 2007, s. 11].

Można zatem powiedzieć, że warunkiem uczestniczenia we współczesnych globalnych procesach rozwoju jest aktywne kreowanie procesu innowacyjnego ro-

zumianego jako działanie mające na celu osiągnięcie przewagi konkurencyjnej [Parteka 2003, s. 84].

Innowacyjność jest terminem pojawiającym się, jak wspomniano, bardzo często. Powszechnie uważa się ją za determinantę rozwoju przedsiębiorstw i całych państw w wymiarze gospodarczym i społecznym, potencjał innowacyjny przedsiębiorstw¹ jest bowiem czynnikiem istotnie oddziałującym na rozwój nie tylko lokalny, ale także regionalny i krajowy. Z tego powodu należy pamiętać, że innowacyjność gospodarki jest sumą innowacyjności poszczególnych podmiotów gospodarczych, ponieważ współczesne teorie motywacji oparte są na następujących тезach:

- innowacje powstają w wyniku ewolucyjnego i interaktywnego procesu, w toku którego poszczególni aktorzy i kolejne stadia oddziałują wzajemnie na siebie, prowadząc od pojawienia się i rozwoju idei innowacyjnych do opracowania innowacji i wprowadzania ich do produkcji i na rynek,
- wiedza i uczenie się odgrywają kluczową i stale rosnącą rolę w rozwiniętych systemach gospodarczych,
- dla powodzenia procesów wprowadzania na rynek bardzo duże znaczenie mają czynniki, takie jak: instrumenty polityki proinnowacyjnej państwa, struktury rynkowe, mechanizmy finansowania działalności innowacyjnej, systemy bankowe itp.

Poszczególni autorzy zwracają uwagę na pewien wymiar i cechy charakterystyczne innowacji. Za twórcę terminu innowacji uważa się J.A. Schumpetera. W swojej publikacji zwrócił on na rozważania na temat skłonności gospodarki do rozwoju. Jego zdaniem innowacje to nieciągłe przeprowadzanie nowych kombinacji w pięciu przypadkach [Schumpeter 1960, s. 104]:

- wprowadzenie nowego towaru, tj. towaru, z jakim konsumenci nie są jeszcze obeznani, lub nowego gatunku jakiegoś towaru,
- wprowadzenie nowej metody produkcji, tj. metody jeszcze niewypróbowanej praktycznie w danej gałęzi przemysłu,
- otwarcie nowego rynku, tj. rynku, na którym gałąź przemysłu danego kraju nie była uprzednio wprowadzona,
- zdobycie nowego źródła surowców lub półfabrykatów,
- przeprowadzenie nowej organizacji jakiegoś przemysłu, np. stworzenie sytuacji monopolistycznej lub złamanie pozycji monopolistycznej.

Można zatem powiedzieć, że schumpeterowskie postrzeganie innowacji jest bardzo szerokie i nie zawęża ich tylko do rozwiązań technicznych, gdyż w tym podejściu uważa się, że innowacje obejmują także przedsięwzięcia ekonomiczne i pojawiają się w każdej dziedzinie życia gospodarczego i społecznego, determinując jego rozwój.

¹ Czynniki determinujące procesy innowacyjne oraz działalność badawczo-rozwojową (B+R) w firmie najogólniej można podzielić na zewnętrzne i wewnętrzne. Do pierwszych można zaliczyć: politykę państwa, mechanizmy rynkowe, system edukacji, potencjał naukowo-badawczy oraz typ sektora i rynku, na którym działa przedsiębiorstwo. Czynniki wewnętrzne z kolei to przede wszystkim zasoby rzeczowe, ludzkie i kapitałowe, którymi dysponuje przedsiębiorstwo.

W ślad za innymi autorami można patrzeć na innowację z perspektywy zmian. To zmiana stanowi podstawę innowacji, jako że prowadzi do stworzenia nowych produktów czy usług. Według Druckera systematyczna innowacja polega na celowym i zorganizowanym poszukiwaniu zmian oraz na systematycznej analizie możliwości, jakie te zmiany mogą oferować dla innowacji ekonomicznej bądź społecznej [Strużycki 2006, s. 11]. Zdaniem tego ekonomisty systematyczna innowacja oznacza monitorowanie jej źródeł, takich jak:

- to, co niespodziewane,
- niezgodność pomiędzy tym, co jest, a tym, co powinno być,
- potrzeba sukcesu,
- zmiany w strukturze branży albo strukturze rynku,
- demografia,
- zmiany w postrzeganiu, tendencji, znaczeniu,
- nowa wiedza naukowa i nienaukowa.

Warto podkreślić, że obecnie termin innowacji nabiera nieco innego znaczenia. Rozumiany jest bowiem jako zmiana sposobów organizowania działań, tworzenie nowych idei, reakcji i produktów. Z kolei według terminologii przyjętej przez OECD za innowację uznaje się zmianę produktu lub procesu produkcyjnego, nową z punktu widzenia wprowadzającego ją przedsiębiorstwa lub nieznaną w danym regionie. Definicja ta pozwala np. wyróżnić innowacje kreatywne (absolutne) lub innowacje imitacyjno-adaptacyjne.

Mimo że pojęcie „innowacja” definiowane jest różnie, jego znaczenie w procesie wzrostu gospodarczego jest bardzo istotne. Innowacje są niezbędne dla rozwoju i postępu społeczno-ekonomicznego. Aby współczesna gospodarka mogła się rozwijać dynamicznie i efektywnie, potrzebuje innowacji, a społeczeństwo powinno charakteryzować się skłonnością do innowacyjności. Innowacyjność bowiem oznacza skłonność i zdolność do tworzenia nowych i doskonalenia istniejących produktów, nowych technologii oraz systemów zarządzania i motywacji.

W warunkach polskiej gospodarki poprawa poziomu innowacyjności jest jednym z niezbędnych warunków uzyskania korzystnej pozycji naszego kraju w procesie integracji z gospodarką Unii Europejskiej, gdyż polityka innowacyjna jest obecnie jednym z najważniejszych rodzajów polityki rządów krajów członkowskich Unii Europejskiej, przebiegającym w trzech wymiarach. Pierwszy wymiar dotyczy polityki rządowej i określa wpływ polityki na zdolność innowacyjną przedsiębiorstw na różnych szczeblach (od unijnego po lokalny). Drugi wymiar (sektorowy) uzależnia prowadzenie polityki innowacyjnej od specyficznych cech poszczególnych sektorów przemysłu. Z kolei trzeci wymiar odpowiada za interakcje między polityką innowacyjną a innymi rodzajami polityki.

Pełne spojrzenie na politykę innowacyjną w ujęciu tradycyjnym i współczesnym pokazuje tab. 1.

Tabela 1. Typy polityki innowacyjnej

Polityka innowacyjna	Tradycyjna	Obecna
Przedmiot	Rozwój innowacji technologicznych	Dodatkowo aspekty organizacyjne, instytucjonalne i kulturowe innowacji
Cel	Wzrost gospodarczy	Dodatkowo problemy społeczne i ekologiczne
Fazy procesu innowacji technologicznych	Początkowe, dalekie od rynku (głównie badania podstawowe)	Także fazy bliskie rynkowi (transfer technologii)
Integracja polityczna	Element polityki gospodarczej (głównie ukryta polityka innowacyjna)	Niezależna dziedzina polityki, ściśle związana z innymi dziedzinami (w coraz większym stopniu jawna i widoczna polityka technologiczna)
Rola państwa	Główny uczestnik procesu innowacji technologicznych	Czynnik ułatwiający i koordynator samoregulacji procesu innowacyjnego
Instrumenty	Wsparcie, regulacje	Budowa infrastruktury
Typ	Bezpośrednia kontrola	Kontrola kontekstu

Źródło: [Strużycki 2006, s. 104].

Obecnie jednym z najważniejszych celów polityki innowacyjnej w państwach rozwiniętych jest rozwój krajowych i regionalnych systemów innowacji, tzn. systemu instytucji, umiejętności i zachęt służących [Wilk, Łyszczak... 2005, s. 19]:

- wprowadzaniu innowacji zwiększających konkurencyjność gospodarki i polepszających jakość życia społeczeństwa,
- jednoczesnemu przekształcaniu systemu badawczo-rozwojowego ze skierowanego do wewnątrz na zorientowany na potrzeby kraju oraz gospodarki opartej na pracy, kapitale i surowcach w gospodarke opartą na wiedzy,
- zwiększaniu wzajemnych powiązań między nauką, techniką, rynkiem, administracją państwową i terytorialną, organizacjami pozarządowymi i edukacją.

Innowacyjność staje się także powoli warunkiem powodzenia dla małych jednostek przestrzennych, stanowiących peryferie nowoczesnych metropolii. Pomimo że przestrzenie te funkcjonują w innych układach i realiach cywilizacyjnych, to nie mogą zadowolić się realizowaniem funkcji mieszkaniowych i rekreacyjnych dla mieszkańców metropolii. Widoczna staje się tzw. „nieciągłość przestrzeni”, bo nowoczesne aglomeracje rozwijają się, poszukując innych zasobów aniżeli przemysłowe. Jednak w wielu przypadkach właśnie w małych ośrodkach peryferyjnych można zauważyć swoistą unikatowość cechującą się innowacyjnością [Łuczyszyn 2006, s.46].

Rozwój jednostek terytorialnych definiowany jako wzrost różnorodności gospodarki regionu i proces podnoszenia dobrobytu jego mieszkańców przebiega niejednakowo w przestrzeni i wykazuje fluktuacje w czasie. Systemy gospodarcze niektórych obszarów rozwijają się szybciej niż inne, z reguły rozwój centrum wyprzedza rozwój peryferii. Regiony o wysokim poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego to te, których mieszkańcy żyją w dobrych warunkach (społecznych, ekologicznych i ekonomicznych), dysponują wysokimi dochodami i aktywnie działają

na rynku pracy. Charakteryzują się dodatnim saldem migracji, a ich władze samorządowe dysponują środkami na rozwój sfery publicznej, w tym także wspieranie inicjatyw innowacyjnych oraz podnoszenie atrakcyjności lokalizacyjnej i przyciąganie inwestorów. Większość przedsiębiorstw tych regionów jest konkurencyjna i zbywa swoje produkty na rynkach zewnętrznych. Zwrócić należy zatem uwagę na konieczny proces dyfuzji innowacji jako swoisty element pobudzania aktywności gospodarczej w lokalnej przestrzeni. W ramach tego procesu wyróżnia się następujące rodzaje transferu [Korenik 2003, s. 9]:

- transfer pionowy, czyli przepływ innowacji w procesie naukowo-wdrożeniowym, tj. od badań podstawowych przez prace rozwojowe, aż do działalności gospodarczej,
- transfer poziomy, który ma charakter przestrzenny lub sytuacyjny; pierwszy dotyczy przesuwania się innowacji z jednego systemu gospodarczego do drugiego, natomiast drugi jest związany z przypisaniem innowacji innej roli w procesach gospodarczych niż dotychczas.

Jak widać, każda innowacja powinna mieć określone cechy, warunkujące przebieg procesu jej dyfuzji przestrzennej [Korenik 2003, s. 12]:

- innowacja przynosząca wymierne korzyści i zgodna z systemem wartości potencjalnych odbiorców,
- nieskomplikowany proces absorpcji,
- interesujące wyniki innowacji, a nawet wręcz efektywne dla potencjalnych odbiorców, skłaniające ich do szybkiej absorpcji.

Przyjmując, że innowacje należą do podstawowych źródeł uzyskiwania przewagi konkurencyjnej, można powiedzieć, że przestrzenie społeczno-ekonomiczne poszczególnych subregionów, regionów, systemów gospodarczych poszczególnych krajów stają przed niepowtarzalną szansą na rozwój swoich zasobów, a innowacyjność ich podmiotów sektora zarówno publicznego, jak i prywatnego determinuje poziom dobrobytu społeczeństwa zamieszkującego taką przestrzeń.

Według *Słownika języka polskiego* przestrzeń oznacza trójwymiarową rozciągłość, nieokreśloną i nieograniczoną, w której zachodzą wszystkie zjawiska fizyczne lub część takiej rozciągłości objętą jakimiś granicami, obszar [Szymczak 1979, s. 145]. Gospodarka przestrzenna to z kolei całokształt działalności w zakresie przestrzennego zagospodarowania i użytkowania gruntów. Na gospodarkę przestrzenną składają się następujące rodzaje działalności [Korenik, Słodczyk 2005, s. 111]:

- koordynacyjno-regulacyjna, prowadzona przez administrację rządową lub samorządową, przez decyzje przestrzenne, w sprawach przeznaczenia i sposobu zagospodarowania gruntów, na podstawie planów miejscowych lub (przy ich braku) na podstawie przepisów ogólnych,
- inwestycyjna, prowadzona przez podmioty gospodarcze państwowe, samorządowe i prywatne, zgodnie z ich celami i zadaniami,

– kontrolna prowadzona w trybie nadzoru przez administrację rządową – wojewódzką lub resortową – z punktu widzenia zgodności z prawem.

Chcąc zatem zdefiniować lokalną gospodarczą przestrzeń innowacyjną, można podjąć taką próbę i powiedzieć, że będzie to wszelka działalność gospodarcza zlokalizowana w granicach fizyczno-społeczno-ekonomicznej przestrzeni, unormowana przepisami prawa i nacechowana transferami prowadzącymi do upowszechniania się innowacji w tej przestrzeni.

Na bazie powyższego można określić innowacyjność regionu (mikroregionu) jako zdolność do prowadzenia innowacji we wszelkich sektorach gospodarki jednostki terytorialnej, która jest warunkiem jego konkurencyjności, a tym samym warunkiem rozwoju społeczno-gospodarczego, a sama konkurencja może być rozpatrywana według różnych kryteriów [Stankiewicz 2002, s. 18].

Przeniesienie innowacyjności na poziom lokalny sprowadzać się może do różnych obszarów gospodarki lokalnej, od zasobów począwszy, na jednostkach gospodarczych skończywszy. Jednak innowacyjność na tym poziomie powinna przede wszystkim zostać oceniona stopniem aktywności lokalnych władz w kształtowaniu wspólnotowej polityki rozwoju. Przestrzenie te bowiem przez swoją tożsamość i w pewnym sensie kulturę wspierają z jednej strony wszelkie wspólnotowe oddolne inicjatywy, z drugiej natomiast uwidaczniają pewien konwencjonalny konserwatyzm, będący konsekwencją kreowania innej polityki rozwoju. I tutaj warto pokreślić, że stosunek do lokalnych przestrzeni społeczno-ekonomicznych, które cechuje konwencjonalna polityka rozwoju, konserwatyzm, a zarazem deficyt innowacji, jest ze strony otoczenia negatywny. To silne przywiązanie do pewnych wzorów kulturowych, bazujących na „przemysłowych” wartościach, pokazuje pewną ideologię charakteryzującą się odwoływaniem do wartości ogólnych.

Dzisiejsza gospodarka, bazująca na intelektualizacji czynności zawodowych, wymusza wręcz konieczność innowacyjności. Krytyczne podejście do podejmowanych działań i radzenie sobie w sytuacjach ekstremalnych to indukcja proinnowacyjności w skali lokalnej. To z kolei wyzwala wewnętrzną motywację, która daje danej przestrzeni swoistą efektywność w postaci nowej wiedzy. Sukcesy takiej przestrzeni społeczno-ekonomicznej wyzwalają wewnętrzną motywację nie tylko pracowników sektora przedsiębiorstw, ale większości lokalnej społeczności, szczególnie gdy praca i problemy mają wysoki stopień trudności. Choć trudno jest wyzwoić taką motywację, to wydaje się, że typowym przykładem w skali lokalnej mogą być działania zmierzające do zapewnienia poczucia bezpieczeństwa. Nowe trendy w przestępczości, jak chociażby przestępczość intelektualna, wyzwalają proces wśród podmiotów publicznych i prywatnych, w tym przede wszystkim policji, samorządu terytorialnego, agencji ochrony mienia itp., zmierzający do permanentnego poszukiwania nowych innowacyjnych rozwiązań w formach, sposobach, procedurach, które z jednej strony muszą gwarantować wysoki stopień skuteczności, z drugiej zaś wyzwalać efektywność wśród pracowników. Pojawia się tutaj

możliwość tworzenia nowej wiedzy dzięki łączeniu indywidualizmu z zespołowym charakterem zdobywania informacji.

Trzeba jasno podkreślić, że zarówno samorząd terytorialny ze swoim osiemnastoletnim doświadczeniem, jak i inne podmioty współpracujące mają pewien dystans do przeszłości. To z kolei w pewnym sensie „chłodzi”, ale z drugiej strony buduje kooperacyjność na rzecz niwelowania deficytu w zakresie współpracy podmiotów zarówno publicznych, jak i prywatnych. Nie zważając na występujące podziały natury politycznej, można zauważyć w skali lokalnej, że tworzone są pewne systemy kreujące kapitał innowacyjny. Na przykładzie chociażby bezpieczeństwa publicznego widoczne są nowe koalicyjne rozwiązania, które w ramach realizowanych strategii same w sobie są innowacyjne i tworzą pewien lokalny kapitał. Jako przykład można wskazać uspołeczniony udział w tych systemach samorządu terytorialnego, policji, kościołów, parafii, gminnych ośrodków opieki społecznej, uniwersytetów trzeciego wieku, stowarzyszeń, fundacji, ośrodków kultury, szkół podstawowych, ponadpodstawowych itp. Właśnie w tej dziedzinie życia buduje się swoiste zaufanie, które z kolei usprawnia efektywność całego systemu. Potwierdzeniem tego są chociażby badania poczucia bezpieczeństwa, które w całej rozciągłości potwierdzają skuteczność takich relacji występujących w przestrzeni lokalnej. Zatem nie można tutaj pozwolić sobie na utratę tego zaufania. W obszarze bezpieczeństwa publicznego jest to o tyle istotne, że znaczna większość społeczeństwa jest obserwatorem, a nie uczestnikiem zdarzeń. Bez wątplenia zatem takie działania mają wpływ na ekonomię w jej różnej skali, ponieważ z jednej strony prezentowana jest efektywność i sprawność administracji publicznej, w tym przede wszystkim przestrzeganie prawa, z drugiej natomiast rośnie liczba transakcji nie tylko materialnych, ale i niematerialnych. Przykład współpracy chociażby w zakresie zapewniania bezpieczeństwa w skali lokalnej jest bez wątpienia czynnikiem determinującym innowacyjność przestrzeni lokalnej.

Powyższy przykład potwierdza, że lokalne systemy przestrzenne mogą być zorientowane na innowacje. Czyli występują w nich określone powiązania instytucjonalne, organizacyjne, informacyjne, jak również w pewnym sensie ekonomiczno-finansowe, które wpływają na rolę jego poszczególnych części składowych i zależności między nimi. Główny podmiot, który zarządza rozwojem lokalnym, jakim jest samorząd terytorialny, odgrywa tutaj rolę katalizatora dla procesów innowacyjnych. Tak więc lokalna polityka innowacyjna realizowana jest głównie przez podmioty publiczne, szczególnie przez realizację lokalnej strategii rozwoju czy lokalne strategie innowacji.

Nie ma zatem żadnych barier dla poszerzania kierunków działalności innowacyjnej samorządu terytorialnego, który powinien uczestniczyć we własnej polityce innowacyjnej dostosowanej do lokalnych uwarunkowań. Od tego zależy bowiem możliwość pełnego wykorzystania w danym mikroregionie zasobów wiedzy, kreatywności i umiejętności przedsiębiorców. Poza tym polityka spójności wymaga od

władz samorządowych konstruowania bezpośrednich, elastycznych i wydajnych powiązań występujących między kluczowymi partnerami. Warto zatem posiadać i w pełni wykorzystywać i realizować lokalne strategie innowacji, które będą wkomponowane w regionalne strategie innowacji bazujące na specyficznych warunkowaniach. Wskazuje się w nich bardzo często na specyfikę zasobów regionu i poszczególnych lokalnych systemów gospodarczych, które z powodzeniem można wykorzystywać w zdobywaniu przewagi konkurencyjnej.

Idąc śladem bezpieczeństwa publicznego, można wskazać na inne możliwe kierunki, a zarazem innowacyjne rozwiązania w przestrzeni lokalnej, które w pewnym stopniu zostały sprawdzone z punktu widzenia kształtowania rozwoju lokalnej gospodarki, jej efektywności i skuteczności w zarządzaniu. Jako przykład mogą posłużyć dobre warunki i stan środowiska naturalnego, jak również rezerwy terenów nadających się do lokalizacji inwestycji. Aby poziom konkurencyjności był tutaj jak najwyższy, musi w nim funkcjonować jak największa liczba przedsiębiorstw innowacyjnych z tej branży, które w systemie wzajemnych współzależności z lokalnymi organizacjami rozwoju pomagają procesowi dyfuzji innowacji w skali lokalnej. Oczywiście jest, że taka swoista kooperacyjność jest pochodną posiadanych zasobów, niemniej w taki sposób można pokazać, że każda lokalna gospodarka może być innowacyjna, jeżeli tylko wykorzysta w umiejętny sposób własne zasoby i stwarzać będzie korzystne warunki w kształtowaniu właściwego klimatu działalności gospodarczej. Ten kierunek ze względu na deficyt w większości typowych lokalnych przestrzeni, innowacji o charakterze technicznym wydaje się właściwy i pokazuje, że w skali lokalnej powinny w coraz szerszym zakresie być wykorzystywane innowacje o charakterze kulturowym i marketingowym. Niezastąpiona i niepowtarzalna rola wydaje się tutaj Lokalnych Grup Działania, jak np. stowarzyszeń czy fundacji, związków stowarzyszeń itp. Jest to o tyle istotne, że grupy te stanowią zazwyczaj uzupełnienie samorządu terytorialnego jako podmiotu zarządzającego gospodarką lokalną. Jednocześnie w ich skład mogą wchodzić także pracownicy samorządowi. Rozwiązanie takie wzmacnia ekonomiczne funkcje samorządu terytorialnego, jak również jego wizerunek. Jednocześnie uelastycznia proces finansowania działalności zarówno samych grup, jak i samorządu terytorialnego (ze środków własnych i pozabudżetowych, w tym także od przedsiębiorstw).

Poprzez taką działalność można w sposób marketingowy wskazać to, co w danej przestrzeni jest innowacyjne i niepowtarzalne (lokalne produkty, manualne zdolności, specyficzne zasoby naturalne, np. rezerwaty przyrody czy parki krajobrazowe). Ma to o tyle istotne znaczenie z punktu widzenia danej jednostki samorządu terytorialnego, że Lokalne Grupy Działania bardzo często podpatrują pewne nowości stymulujące rozwój lokalny i wprowadzają na swój teren działania. W pewnym sensie są one swoistym „katalizatorem zmian”, bo osoby skupione w takich grupach ciągle poszukują nowych pomysłów i wpisują konkretne rozwiązania do lokalnych strategii.

Chcąc funkcjonować w konkurencyjnym otoczeniu, każda jednostka samorządu terytorialnego zarządzająca gospodarczym aspektem własnej przestrzeni społeczno-ekonomicznej musi kreować proces społecznego innowacyjnego współdziałania.

Istotą atrakcyjności inwestycyjnej jest zdolność do inwestycji, czyli innymi słowy: kombinacja korzyści lokalizacji możliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej i wynikających ze specyficznych cech obszaru, w którym działalność ta ma miejsce. Te obszary, które oferują optymalną kombinację czynników lokalizacji, pozwalającą na redukcję nakładów inwestycyjnych i bieżących kosztów funkcjonowania, ułatwiają maksymalizację zysków i zmniejszają ryzyko niepowodzenia inwestycji. Można zatem powiedzieć, że czynnikami wpływającymi na wzrost innowacyjności oraz rozwój społeczno-gospodarczy w skali lokalnej są tzw. czynniki zarówno miękkie, jak i twarde. O ile w pewnym sensie wskazano już na pierwszą grupę czynników, o tyle warto dodać jeszcze jeden, jakim jest przedsiębiorczość. Jest ona rozumiana jako podejmowanie działalności gospodarczej i jej efektywne prowadzenie w warunkach ryzyka i konkurencji. Jej podstawowymi cechami są: innowacyjność, kreatywność i wyjątkowość.

W skali lokalnej występuje specyficzna potrzeba przedsiębiorczego działania, bo dobre zarządzanie wymaga silnego zaplecza i wsparcia profesjonalnego w postaci doradztwa, ekspertyz, konsultacji i szkoleń. W samorządzie terytorialnym potrzebni są zatem ludzie znający problemy miasta i regionu, a w jego administracji kadry profesjonalne. Coraz wyraźniej jest dostrzegalny proces modernizacji administracji publicznej, m.in. przez wprowadzenie w jej obręb systemu menedżerskiego [Wojciechowski 2003, s. 92].

Konkludując powyższe rozważania, należy wskazać, że innowacja w najszerszym jej rozumieniu stała się podstawą funkcjonowania współczesnej gospodarki. Aby działać na rynku i być konkurencyjnym, należy być równocześnie innowacyjnym. Także w lokalnych układach przestrzennych innowacyjność odgrywa coraz szerszą rolę. Obecnie nawet jednostki lokalne reprezentowane przez różne szczeble samorządu muszą być innowacyjne, chcąc zapewnić swoim mieszkańcom coraz wyższy standard życia. Należy oczekiwać, że presja na innowacje jako podstawę rozwoju różnych układów, w tym przestrzennych, będzie wzrastać. W tych warunkach należy w pewnym sensie mówić o konieczności zmiany pewnych relacji w lokalnych przestrzeniach społeczno-ekonomicznych. Zmiany te muszą mieć charakter innowacyjny. Z kolei działalność innowacyjna może chociażby, jak wspomniano wcześniej, polegać na tworzeniu przestrzeni bezpiecznej, która wymaga przemyślanej i konsekwentnej polityki z wyraźnie zaznaczonym czynnikiem celu. Polityka władz lokalnych w zakresie innowacji nie może być odzwierciedleniem tylko bieżących potrzeb i problemów, a istniejąca duża przewaga obszarów miejskich na niekorzyść mniejszych ośrodków może zostać zniwelowana przez zastosowanie nowych innowacyjnych rozwiązań przestrzennych.

Literatura

- Bachnik K., *Innowacyjność jako jeden z kluczowych elementów polityki Unii Europejskiej*, [w:] *Innowacyjność w teorii i praktyce*, red. M. Strużycki, SGH, Warszawa 2006.
- Bogacz T., Bryk-Swierzko E., *Innowacyjność w kreowaniu wizji rozwoju miasta jako efekt korelacji nauki i gospodarki – na przykładzie strategii Wrocław w perspektywie 2020 Plus*, [w:] *Współdziałanie władz samorządowych uczelni i przedsiębiorstw w rozwoju lokalnym*, red. L. Jakubów, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja”, Monografie. Prace Zbiorowe, Wrocław 2008.
- Derlukiewicz N., *Instrumenty wspierania procesów innowacyjnych w Polsce – wybrane aspekty*, [w:] *Kierunki transformacji społeczno-ekonomicznej przestrzeni Polski ze szczególnym uwzględnieniem obszarów metropolitalnych*, red. K. Wilk, I. Potoczna, Wydawnictwo Katedry Gospodarki Przestrzennej i Administracji Samorządowej AE we Wrocławiu, Biblioteka Regionalisty nr 6, Wrocław 2006.
- Gaczek W., *Potencjał innowacyjny w rozwoju największych miast polskich*, [w:] *Konkurencyjność i potencjał rozwoju polskich metropolii – szanse i bariery*, red. S. Korenik, K. Szolek, Biuletyn KPZK, Zeszyt nr 214, Warszawa 2004.
- Janasz W., Kozioł K., *Determinanty działalności innowacyjnej przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa 2007.
- Korenik S., *Dysproporcje w rozwoju regionów Polski – wybrane aspekty*, AE, Wrocław 2003.
- Korenik S., Słodczyk J., *Podstawy gospodarki przestrzennej – wybrane aspekty*, AE, Wrocław 2005.
- Łuczyszyn A., *Przestrzeń innowacyjna w obszarze metropolitalnym na wybranym przykładzie – aspekt bezpieczeństwa*, [w:] *Innowacyjność w strategiach regionów Unii Europejskiej oraz Dolnego Śląska. Gospodarka oparta na wiedzy w przestrzeni Dolnego Śląska*, Dolnośląskie Centrum Studiów Regionalnych, Prace Naukowe nr 4/2006, Seria Konferencje, Wrocław 2006.
- Parteka T., *Czynniki innowacji w rozwoju regionalnym*, PAN, Biuletyn KPZK, Warszawa 2003.
- Passella E., *Dyфуzja innowacji jako czynnik rozwoju lokalnego*, [w:] *Finansowe aspekty rozwoju lokalnego i regionalnego u progu XXI wieku. Doświadczenia i perspektywy*, Wyższa Szkoła Zarządzania i Finansów we Wrocławiu, Zeszyty Naukowe nr 12, Wrocław 2002.
- Schumpeter J.A., *Teoria rozwoju gospodarczego*, PWN, Warszawa 1960.
- Sosińska-Wit M., *Innowacyjność i jej wpływ na atrakcyjność inwestycyjną województwa lubelskiego*, [w:] *Ekonomiczne i organizacyjne instrumenty wspierania rozwoju lokalnego i regionalnego. Rozwój, innowacyjność, infrastruktury*, red. M. Dylewski, Zeszyty Naukowe nr 501, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2008.
- Stankiewicz M.J., *Konkurencyjność przedsiębiorstwa*, Dom Organizatora, 2002.
- Strużycki M. (red.), *Innowacyjność w teorii i praktyce*, Wyd. SGH, Warszawa 2006.
- Szymczak M. (red.), *Słownik języka polskiego*, PWN, Warszawa 1979.
- Świrska A., *Innowacyjność i jej wpływ na atrakcyjność inwestycyjną województwa lubelskiego*, [w:] *Ekonomiczne i organizacyjne instrumenty wspierania rozwoju lokalnego i regionalnego. Rozwój, innowacyjność, infrastruktury*, red. M. Dylewski, Zeszyty Naukowe nr 501, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2008.
- Wilk K., Łyszczak M. (red.), *Kierunki transformacji społeczno-ekonomicznej przestrzeni Polski ze szczególnym uwzględnieniem obszarów metropolitalnych*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 1087, AE, Wrocław 2005.
- Wojciechowski E., *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*, Difin, Warszawa 2003.

INNOVATION IN LOCAL SPACE – BASIC TRENDS

Summary: Innovation is a term identified not only with a specialized technical thought and high technologies in the production sphere. The range of this term and its versatility cause innovations are defined by economists, scientists and researchers dealing both with science and social studies. Apart from technical innovations there are innovations of organizational, cultural, marketing and psychological character. On the local scale innovations have special significance as they are one of necessary conditions to establish beneficial position on the micro, region and state scale especially in the process of the integration with the European Union economy where the innovative policy is one of the most important policy.